

BISERIC'A SI SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiulu abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe anu . . . 5 fl.—cr.
" " " " " jum. anu 2 „ 50 „
Pentru România si strainetate pe anu 7 „ — „
" " " " " „ j. a. 3 „ 50 „

Pretiulu insertiunilor:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contineu
cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte
4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.

Corespondintele se se adreseze Redactiunei
dela „BISERIC'A SI SCÓL'A“ in Aradu, la
institutulu pedagogicu-teologicu, era banii la
secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu
din Aradu.

Nr 150. Metr.

Circulariu metropolitanu.

Avendu in vedere conclusulu congresualu din 22 Octobre 1878 Nr. 272, prin care s'a precisatu durat'a periodului congresualu de atunci, avusemu intențiunea de a convocá procsimulu congresu nationalu-bisericescu pe 1/13 Octobre a. c. adeca pe acelu terminu, care in combinarea §§-loru 150 — 152 din statutulu organicu mi se vedea a corespunde conclusului provocatu, si acésta intențiune mi-a fostu mai alesu indemnul, candu prin emisulu metropolitanu din 12 Iuliu a. c. Nr. 107 facuiu initiativ'a pentru alegerea deputatiloru congresuali pe unu periodu nou de trei ani.

Dupace inse in decursulu timpului am aflatu cu adanca parere de reu, că in stadiulu actualu alu desvoltarii institutiunilor nôstre bisericesci regulate prin statutulu organicu, restimpulu de doi ani, care in curendu va espirá dela congresulu din urma, nu a fostu si nu este deajunsu pentru a se poté aduná si prelucrá materialulu pentru unu congresu nou, mai alesu in unele cestiuni de mare importantia, a caror'a deslegare se astépta dela procsimulu congresu: in considerarea acestei impregiurari de o parte, ér de alt'a parte a ratiuniloru, pentru cari congresele ordinari suntu prin statutulu organicu normate a se intruní numai la trei ani, — m'am aflatu necessitatatu a me abate dela atins'a mea intențiune de a convocá congresulu ordinariu alu provincie nôstre metropolitane in anulu curinte; totdeodata inse mi-amu reservatu de o afacere indispensabila, a convocá la timpulu seu acelu congresu ordinariu pe 1/13 Octobre in anulu viitoriu 1881.

Dorindu a aduce acésta spre scire si orientare la cunoșcinti'a deputatiloru congresuali alesi pe periodulu nou de trei ani, si preste totu la cunoșcinti'a publicului nostru bisericescu chiamatu a se interesá de o desvoltare salutara a vietii nôstre publice bisericesci: me aflu totdeodata indemnatus a preventi dorintieloru comune si dreptelor pretensiuni cu acea incredintiare din partea-mi: că in alipirea mea la basele depuse in statutulu organicu, pentru asta-data am in vedere mai pre susu de tóte acea, ca congresulu nostru nationalu-bisericescu la procsim'a sa intrunire se aiba tóta inlesnirea de a continuá regularile, dela cari depinde ordinea si progresulu in biserica si ca pregatirile, ce se receru spre scopulu acest'a dela organele permanente ale metropoliei, se fie pentru viitorulu congresu pe deplin multumitoré.

Mironu Romanulu m. p.
archiepiscopu si metropolitu.

Nru. 23:45.

Tuturoru pt. inspectori de scóle in districtulu consistoriului din Aradu.

P. T. Domni inspectorii de scóle suntu poftiti se recomende invetiatoriloru submanuati spre intrebuintiare, „Abecedarulu maghiaru-romanu pentru scólele poporale de Nicolau Putnoky Partea I. Sibiu 1880. in tipogafii a archi-diecesana.“ Pretiulu unui exemplariu 20. cr. v. a.

Aradu din siedinti'a consistoriala tienuta la 18/30 Septembre. 1880.

Ioanu Metianu. m. p.
Episcopulu Aradului.

Instructiunea femeii romane.

„Sunt ceasuri de placere, de dulce mangaere ce in cumpără vietiei tragu ani multi de durere.

Incepî cu aceste cuvinte ale lui Alecsandri, ce mi venira in gandu tocmai candu asistam la esamenulu elevelor preparandiale tienutu in 3/15. Septembre a. c. in sal'a institutului din Aradu. — Erau 21. la numera, si anume. 7. curs. I. 9. curs II. si 5 curs. III. — Esamenatorii Rev. Dnu I. Russu, Spec. Dnu. Dr. A. Siandoru si Dnu. invet. P. Popoviciu. Intre ospeti erau inainte de amédi Dlu prot. C. Gurbanu Dr. G. Popa, Dr. Petroviciu, invetiatori din mai multe parti, si vr'o căte-va dame. — Ilus. Sa Dlu episcopu fiindu la primirea teologiloru veni dupa amédi, si insocitu de Dlu V. Babesiu.

Esaminarea a fostu din tóte studiele prescrise. Respunserile la obiectu precise si indesnălitore. — Candu gandim ca cele mai multe din eleve cu pucin'a pregatire din scólele nóstre, si studiele pedagogice inca le facu privatu, apoi sporiulu — ba zelulu spre a se eualificá pentru o chemare conosciintiosa cum e invetiatoria, trebuie se fie pretiuita.

Nu e greu a escela studiandu regulatu, ascultandu nentreruptu predarile profesoriloru de specialitate, inse cade nespusu de greu, candu e contrariulu. Nu e bine a se pregati pentru invetatoria studiandu privatu, caci cunoscintiele suntu pré marginite; inse nu e nici asia reu pre cum pote fi la o studiare comuna cu teneri, unde pentru femei partea mai mare a timpului se perde cu acele studie ce pentru viéti'a practica, a ei nu au folosu.

E gresitu a pune june si juni in o sala, si a le da in comunu o multime de sciintie. Se intempla adesé, ca ce pentru barbatu este neaperatu de lipsa, pentru femeia are folosulu a cochetá cu ele. — Studiarea elevelor are se mérga numai unu timpu paralelu cu a teneriloru, apoi ele iau alta directiune. Casnici'a, industri'a economi'a au se fie apoi momentuose, caci déca ne trebuesc scóle, ne trebuesc nu numai ca se invetie poporulu carte, ci si modulu spre a si redica buna starea sa. Femei'a ce se dedica invetimentului are inainte de tóte se fie instruita dupa natur'a ei, caci ireparabilu s'ar semti, cand instruita dupa programulu teneriloru n'ar fi nici femeia, nici barbatu.

Resulta dara, ca cum separamu secesele in scólele elementare, asemenea si in preparandia se-o facemu. Se ne ferimu de sciintie mórtete, nefolositore. Femei'a ce invétia se si precépa a le pune in viétia, astu-feliu cascigandu-si abilitatea a se cultiva mai de parte, prin propria cugetare si

observare. Scól'a are se descepte facultatile cu de osebire internulu spiritului si alu sufletului, apoi vor'a si diliginti'a se conduca spre perfectiune.

Scóle de acestea — preparandie de femei nu avemu, pote inse ca vomu avé pe viitoriu. Si pana atunci nu e gresitu a adoptá o instructiune prin care natur'a ei ar suferi mai pucinu

Femei'a romana a fostu dora cea mai uitata si remasa indereptu, caci in vremuri bune si rele se socoteau numai cumu a redica barbati intelectinti, cari apoi se elupte si se conserve drepturile natiunei. — Vreme multa s'a traditul cu inaltiarea óre carei inteligintie, si éra vreme multa a costat pana la convingerea, ca numai cu barbati invetiatori natiunea n'a mai spori, caci chiaru acei alesi — dela cari se ascépta mai multu, si-inaugurau calea vietiei casatorindu-se cu straine.

Si unde s'a facutu asia, unde femei'a a fostu, séu este de alta natiune, apoi barbatulu fie romanu cu capu de fieru, ba chiaru apostolu natiunei — pana-i lumea nu va audi copii sei dicindu ca suntu romanu, afara ca lupt'a pentru existintia i-ar sili.

Femei'a in familia are acea potere, ce are picurulu de apa asupra stencei — a disu unu bravu nationalistu de odinióra, in a carui casa se vorbescu acumu tóte limbele, numai romanesce nu.

Timpu multu a trebuitu femei'a romana se stea umilita inaintea strainelor ce progresau, audindu veciniculu bocetu: n'avemu femei culte. Preste destinulu ei zacea sinistrulu velu alu uitarei, cu tóte ca unu poetu mare a disu: déca natiunea romana va ajunge in respectulu celora latte natiuni, are se multiamésca acést'a numai ficoloru ei?

Trista si parasita pe unu desertu era fara prietenii, fara scóle — ba fara instructiunea elemantara; inse cu credinti'a in inima si cu virtutea in faptu. — Astadi inse sórtea ei s'a schimbatu, ea-si serbáza renascerea, caci s'a pusu pétr'a fundamentala la instructiunea si lumina-reia ei.

In serbarea bucuriei, in aceste ceasuri de dulce mangaere, ce in cumpără vietiei ei tragu ani multi de durere femei'a romana rostesce Ilustritatii Sale, Dlui Episcopu I. Metianu gratitudine adanca, caci ca unu parinte a fostu antaiulu, ce s'a gandit la destinulu ei, antaiulu ce redicandu-o din intunerecu la lumina s'a ingrigit u de instructiunea ei.

La anulu 187^{5/6}. primele preparande private depusera esamenulu. Erau pucine atuncea, inse anii urmatori adusera mai multe. La inceputu si scólele de fete erau ca raritati in comunele nóstre, si unde erau, multi macaiau capulu, cleve-

tindu durat'a loru. Acum in se haru ceriului si acelui ce duce destinele instructiunei femeiesci, avemu scóle mai multe, invetiatorese nu cu cine scie ce procopséla inalta — ci harnice in chemarea loru, si staruitóre in a planta totu ce este moralu si folosioriu in scóla si familia,

S'aru simti acum necessitate de-o prepartandia, necessitate accentuata de Ilus. Dlu. Episcopu si in congresulu trecutu. Infintiarea ei ne pare grea, caci o zapaceala urita a utopitu ori ce zelu de intreprindere. Cand in se s'ar pregandi acei ce se mai intereséza de cultur'a, si cei ce simtiescu lips'a unui institutu de educatiune mai inaltu pentru fetele inteleghintiei, — cand s'ar pregandi ca o prepartandia proovediuta cu internatu ar fi tocmai scóla mai potrivita pentru ficele loru, atunci ori ce greutate aru peri.

In Germani'a fetele clasei mai inteleghinte frecuentéza asemenea institute, insesi principese din cas'a imperiala suntu mandre pe eualificatiunea de invetiatorese ce au. De ce óre nu s'ar poté si la noi asemenea face!?

Inceputulu esista — cursurile prepartandiale suntu deja, aru trebui inca o socotire sanatósa si o persóna cu initiativa, apoi nisce sacrificie — si idei'a s'ar faptui. Chiar intemplarea ea unu apropos ne indica a intreprinde, caci institutulu Dreloru Papp din Aradu, unde atâta parinti romani si-au internatu ficele — acum s'a inchis. La miscamentulu ce se observa in multe parti, cu-o unire de poteri si nu cu pré multe sacrificie s'ar poté in scurtu timpu infinitá o pedagogie cu internatu, — si doue lipse s'ar acoperi. Amu avé prepartandia de invetiatorese si prepartandia de femei culte!

Parinti si prietini ai femeii romane ganditi! ca si ea face o jumetate din natiune! ganditi ve rogu la instructiunea ei! Vreti, caci poteti! exemplulu Dvóstra aru dá taria si sufletelor mai.....slabe.

Emilia Lungu.

Onorata Redactiune.

Publicandu-se in Nr. 37. alu acestei multu preuiute foi, unu articlu intitulatu „*O lacuna in invetiamentulu nostru poporalu*,“ de prea stimatulu meu amicu Dr. Lazaru Petroviciu; si fiindca si insu-mi m'am convinsu cä, la alegerile de invetiatoriu, sinódele parochiali contra classificarii recurrentilor de dupa calificatiunea loru in list'a de candidatiune, cam de rendu alegu pre acei recurrenti, cari *canta mai frumosu*; si deci recunoscendu si eu, cä acésta lacuna in invetiamentulu nostru poporalu esista, si deci trebue suplinita: dàra ne consemtiendu eu cu parerea pre-

stimatului meu amicu, in ceea ce privesce delaturarea acelui scadiementu, că adeca in viitoriu, se se omita din concursu conditiunea presentarii recurrentilor in comuna nainte de alegera: rogu ca se binevoiti a-mi dá pucintelu locu in colónele multu preuiuitei DVóstre foi, spre a-mi desfasiurá si eu modest'a mea parere in acésta privintia.

Nainte de tóte trebue se marturisescu, că eu tienu nu numai de drépta si justa, ci chiaru si de folositória invetiamentului, acea dorintia a alegatorilor, ca se *cunosca si in persóna* pre acei'a, in a caror'a mani 'si punu sórtea si viitoriu loru; éra acésta numai asia se póte, daca damu recurrentilor ocasiune, a se *presentá in comuna nainte de alegera*, ca asia si dinsii se vedia si cunóasca omenii si comun'a, la care viescu a recurge; caci la din coatra usioru se póte intemplá dupa alegera, ca séu poporulu se fie nemultiemitu cu nou alesulu seu, pre carele cu totulu altecum si l'a inchipuitu, séu vice versa, că nou alesulu se fie neindestulita cu comun'a, cea lui pana acum cu totulu necunoscuta. In ambele casuri s'ar dá ansa la o multime de planșori si proteste precum si la dese stramutari in posturi; éra că acestea nu suntu calificate a promová caus'a invetiamentului poporalu: despre acea crediu, că nimenea nu se mai indoiesce.

Dara si de altmintrea numai prin simpl'a omitere din concursu, a conditiunei de presentare in comuna nainte de alegera, inca nu ni-amu ajunge scopulu de a aplicá pre celu mai calificatul dintre recurinti fara privire ca *canta frumosu* ori ba; caci desi in concursu nu s'ar pofti: aspirantii din apropiere, séu si cei din indepartare, cari dispunu de midilócele de caletoria, totusi s'ar presentá si pe viitoriu in comune nainte de alegera: si éta ca sinódele parochiali si atunci de siguru totu pre acei'a ii-voru alege, cari pe langa aceea că *canta frumosu*, s'au si presentatul in comuna.

Va se dica ar trebui deci *espresu oprita* presentarea recurrentilor in comuna nainte de alegera; acésta in se ar fi o procedere prea absolutistica, ce precum amintii mai sus inca nu ar promová caus'a invetiamentului.

Deci lacun'a din cestiune, pe calea indegetata de prea stimatulu meu amicu, nici intr'unu casu nu se póte suplini.

Déca dara prin omiterea conditiunei séu chiaru prin expres'a oprire de presentare a recurrentilor in comuna nainte de alegera, nu potemu face nici unu servitiu recurrentilor, car dela natura n'au glasu frumosu: n'amu potea óre astă altu midilocu prin care se li suplinim' óresi cumu, ceea ce li-a denegatu natur'a?

Se vedemu!

Toti scimus, si acést'a o recunoscu si stranii, că poporulu nostru dela natura este cantaretiu. Romanulu canta fie veselu, fie tristu, fie la lueru ori in siedietore; elu descanta candu jóea, fie fericitu ori amaritu; si canta dupa cei morti. Va se dica *cantarea* este predilectiunea lui nationala, este chiaru o trasura marcabilă a caracterului seu nationalu. Este dara vr'o mirare, că densulu iubesce asia de multu glasulu bunu si cantarea frumósa, si cauta că si pruncii lui se invetie a cantá frumosu?!

Se facemu dara ca recurintii cari nu canta *frumosu*: celu pncinu se scie invetiá pre altii ca se cante *frumosu, armoniosu*!

In protopopiatulu *Hassiasiului* in comun'a *Chiseteu*, deja de 38. de ani esista unu *coru vocalu* infinitiatu de bravulu parochu d'acolo *Trifonu Siepetianu*. Corulu acest'a vocalu, carele pórta frumosulu nume de „*Corulu plugarilor din Chiseteu*“, sub succesiú' conducere si dirigintia a domniloru fii ai numitului bravu pastoriu sufletescu, mai antaiu pe la 1866. sub a fericitului *Nitia Siepetianu*, éra de presinte sub a parintelui *Lucianu Siepetianu*, intr'atât'a s'a perfectionatu, incât producendu-se de repetitive ori publicu, si chiaru in concerte, prin orasie, buna ó'r'a in *Temisióra*, *Aradu* si *Lipov'a* si prin commune, buna ó'r'a in *Belintiu*, *Budintiu*, *Brestovatiu*, *Seceani*, *Secusigi*, *Semlacu*, *Siusanovetiu*, *Paniova* etc. nu numai a seceratu cele mai meritate laude chiaru si din partea diuaristicei straine; ci totodata a datu impulsu la infinitiarea de asemenea *coruri vocali*: in *Siri'a*, *Bogsi'a*, *Costei*, *Belintiu*, *Budintiu*, *Ictaru*, *Remetea* etc.

Este de insemnatu ca la infinitiarea *corurilor vocali*, se recere sacrificiu nu numai de timpu si de lueru ci si de bani; si totusi acelea s'au infinitiatu, si s'ar fi infinitiatu si in mai multe comune, déca erá cine se le instrueze!

A ést'a dovedesce că poporulu nostru este totu atat'a de entusiasmatu si pentru cantarea *armoniosa corala*.

Se infinitiamu deci la tóte institutele nóstre pedagogice si câte o *catedra pentru musica vocala*; ca asia se damu poporului ocasiune a si infinitiá cu timpulu, in tóta comun'a câte unu *coru vocalu*: si ne vomu convinge, că acea lacuna in invetiamentulu nostru poporalu, totu mereu dispare, fara a apucá noi la medilóce absolutistice, ce n'ar produce alt'a decât reactiune in biserică; căci atunci si poporulu nöstru n'ar cautá atat'a ca invetiatoriulu se cante frumosu, căt mai vertosu ca acel'a se scie invetiá pre altii, ca se cante armoniosu. Éra *corurile vocali*, sub o conducere buna si intielépta in securtu timpu ar deveni totu atati'a faptori poternici la

inaintarea nu numai a invetiamentului poporalu ci si à moralitatii, si prin aceea a bunastarii poporului nostru; căci coristii dupa deprinderea in cantare, se mai potu deprinde si in cetire, scriere, socota séu si in alte obiecte de invetiamentu. Si éta scól'a de repetitiune in optima forma; adeca delaturata si o alta lacuna si mai mare in invetiamentulu nostru poporalu!

G. Cratiunescu.

Corespondent'a

dintre d-nii Vasile Alecsandri si Ion Ghica.

Bucuresti, 1880.

Iubite amice,

Pe cand in scól'a dela Magureanu vestitii Eliniști Lambru, Comita, Vardalah si Neofit, emulii lui Corai predau tinerilor greci si feciorilor nostri de boeri, Memorabiliile lui Socrat, Phedon si Metafisica lui Aristot; pe cand Banul Brancoveanu discutá cu puristulu Duca in limb'a lui Tuchi-did Apophategmele lui Hipocrat si Ariometria lui Archimed si se muncea se isgonésca din limb'a gréca tóte cuvintele căte nu erau curata Doriane, precum unii din invetiatiile nostri cauta se curetie limb'a romana de totu ce nu se termina in *ciune*, -- la biserică la Udricanu, la sfantulu Gheorghie si la Coltia se audia glasulu ascutit a cătorv'a copii, care strigau in galagie pe

on, mislete, ucu : omu
pocoiu, on, mislete, ucu : pomu.

Baietii mai inaintati la invetiatura cand voiau se-si dica ceva care se nu fie intielesu de profani, comunicau intre densii astfeliov:

az, iota, lude, az, pocoiu, Rîta, ucu, nas, est,¹⁾
si celalaltu i-respundeau :

nasi, est, buche, az, fero, est, pocoiu, on, pocoiu, az.²⁾

Cei dela bucovna rivněla densii cum vorbeau pasaresce.

Dascalul Chiosea, betranu cu antereu de Calmcheriu, la capu cu caucu de taclitu vergatu cu cearsiafu albu, se primbla pe dinaintea baetiloru inarmatu c'o varga lunga, ardiendu cand pe unul cand pe altulu, dupa cum i se parea; se oprea dinaintea fie carui'a; la unii le asculta lecti'a, la altii le mai adaogeau căte unu *ucu scurtu* pe iei pe colea, séu căte o aruncatura doue pe deasupra ca se fie slov'a mai ciocoésca. Apoi se fi dusu sfantulu pe vreunulu se nu-si scie lecti'a, că déca nu-lu ajungea cu nué'u apoi scotea imineu din picioru si-lu asverlea dupa densulu cu unu :

„Fireai alu dracului eu tatât'o si cu mat'a că n'ai invetiatu matim'a.“

Dascalul Chiosea nu erá omu reu, dar se necajea pentruca-lu durea inim'a cand vedea că nu se

¹⁾ ai la prune.

²⁾ ne bate popa,

silescu copii la invetitura. Elu nu erá civilisatu ca se nu-i pese déca elevii invétia séu nu. Pentru elu, scól'a nu erá o chiverniséla, nu se gandea la: treci di, treci nópte, apropie-te léfa. Nu stá cu ciasornicul deschis pe catedra ca nu cumav'a minutarulu se tréca peste semnu.

La Chiosea, ca la Chiritia, ca la Stan, lucrurile mergeau altfel; viéti'a loru erá cu copiii din scóla, nu sciau nici siosea, nici cafesiantan, nici deputatie. Diminéti'a buchile, oftoiculu si psaltirea, dupa pranzu psaltichi'a. Chiosea avea unu

pa, vu, ga, di,
care-i esíá pe nasu cale de-o posta.

De pe la de-alu de Chiosea esiau dieci de Visiterie si Calemgii; la de-alu de elu au invetiatu se serie romanesce Logofetulu Greceanu, Vacarestii, Antonu Pan, Nanescu, Paris Momuleanu etc.

Acei bieti dascalasi, cari au fostu depositarii limbii si nationalitatii nóstre, duceau o viétia sdruncinata, plina de privatiuni si de côte sparte, fara bene merenti si fara recompense nationale, fara pensii si parapensi, platiti ca vai de ei cu unu codru de pane; traiau si muréu necunoscuti, fara se banuésca macar ca erau patrioti, impinsi numai de unu instinct bunu si generosu, si-faceau cu sfintenie datoria fara se aiba conscientia de binele ce faceau tierii loru.

Ei se delectau mai multu cu citirea intemplierilor lui Alexandru Makedon, care s'a batutu cu furnicele si cu paserile cu ciocu de feru, decât cu citirea maniei fiului lui Peleu. Oile, canii si fluerulu pastoralui intristatu alu lui Vacarescu li erau mai dragi decât Afrodita si Bacusulu lui Anacreonu. Se pomenise dela tata si dela mama Romani neaosi din mosi-stramosi. Limb'a si urechea le spunea că nu erau nici Tatari, nici Greci, nici Slavi; purtau nobleti'a neamului in inim'a si in spiritulu loru, fara se se preocupe de arborele genealogicu, nici de fatalele de nobletia. Scriau romanesce fara filologie si fara morfologie, fara se stie déca suntu etimologisti, fonetisti séu eclectici; dar scriau cum vorbeau si scrisulu lu-numéu icóna, crediendu că elu trebue se fie reproductinea esacta a vorbei; punéu cát mai putine buchi, ba pe unele le mai aruncau si pe deasupra ca se faca economie de timpu si de hartie. Unde se le dea loru prin gand că avemu doue limbi: un'a in gura si alt'a pe hartie, si că trebue se vorbimu intr'unu feliu si se scriemu intr'altfel; vorbeau toti aceeasi limba. Acum lumea s'a subtiatu, fie-care vorbesce si scrie limb'a sa propria si scie că suntemu stranepoti ai lui Traianu. Dar multi credu că dela venirea acestui imperatu in tiéra pana la sosirea loru in viétia, nu s'a mai petrecutu nimic'a pe pamantulu romanescu; nu incepui inse a conta toti totu dela aceeasi epoca. Unii numera existenti'a tierii dela Regulamentulu organieu la care credu că au colaboratu, fiindca au fostu chemati de l'an iscalitul; altii morti-taiati nu voru se convie ca se fi mai fostu ceva pe lumea ast'a inainte de patrudieci si optu; spunu si scriu intr'un'a că s'au primblatu pe ultiele Bucurestiului cu stéguri si cu masalale strigandu pe: „traiésca guvernulu provisoriu,” si că erau cei mai de diminézia pe campulu Filaretului. Pentru altii ér calindarulu Romaniloru incepe dela indoita alegere a Colonelului Cuza, séu din nóptea lui 11 Februarie; si-inchipuesc că ei au suitu pe Alecsandru Ioanu I. că ei l'an datu josu, si că totu ei au adus pe Carol I. Cei mai infocati astadi nu recunoseau de adeverati patrioti de cát pe acei care au strigatu:

mórte Turcului! si credu că de si n'au fostu la batalia, dar că fara viteji'a loru cea civica tiér'a romanesca erá perduta, umilita, batjocorita, taiéta de Turci, si ca Muscalii i-stergea o bucata de pamantu si mai mare.

Pentru multi politic'a este intriga si minciuna, nu credu in sinceritate si in adeveru despretuesc cunoscinti'a lucuriloru petreente si cercetarea evenimentelor ce se pregatesc. Nu lasa nimica trecutului, cred ca ei au facutu ceriulu si pamantulu romanescu, ca ei sunt inceputulu si sfirsitulu, alfa si omega. Dar apoi creatori straini! unulu se compara cu Lafayete, desi nu facuse pentru Romani'a nimica care se samene cu ceea ce facuse generalulu francesu pentru Americ'a; altulu care venduse partecipuri pe patru galbeni or'a si inregistrase zece ani de-a rendulu colorile si garniturile cocóneloru la baluri, asiendiandu-le in diarulu seu dupa ordinulu coloarei de la putere si dupa importanti'a subventiunii, crede ca elu a scosu pe Romani la lumina; altulu crede ca a inventatul limb'a si Istori'a Romaniloru dandu-se de unu feliu de Columbu fiind-ca critica si batjocoresc gloriile nóstre nationale. Acesti *fructe seci* din tierile streine, se credu genii, luceferi luminatori, indata ce gasesc unu adaptu sub ceriulu Romaniei, si ei, sermanii, nu vedu zimbirea ce inspira Romaniloru care in limbagiulu loru sarcastic i-a poreclit: *Lacoste ológe*.

Dar se ne intórcemu la scól'a nóstra de la Udridricani, scóla sub albastrulu ceriului, pe prisp'a bisericiei unde când plouá copii se ghenuiau in odaiea tircovnicului josu pe caramidi, séu in clopotnitia; citeau si scriau pe genunchi si pe branci.

Prin pregiurulu bisericei in mahala pintre lavezile de meri, de peri si de duzi se zareau vre-o diece cincispredicee invelisiuri cu strasin'a esita ca o umbréla, sub care lucuiá cati'-va cavafí, croitori, islicari si cojocari; acesti'a când plecau la pravaliie i-si trimiteau copiii la dascalulu Chiosea ca se nu strengaresca pe ulitia, si ca se invetie se tienă isonu cantaretiloru din strana, se cítésca apostolulu, se dica tatalu nostru si credeulu si se mérga de-a indaratele cu sfesniculu intr'o mana si cu chedelnitia in ceialalta dinaintea preotului, când esia cu sfintele daruri. Le platea ce pe apa nu curge; dascalulu Stan de exemplu celu mai bine platit din toti, avea câte douedieci de parale¹⁾ de copilu pe luna, si mai avea si dela biserica tain de malaiu, de rásole si de lemn.

Din acele scoli si recrutau bisericile preoti si cantareti, acolo boierii cantau baietii pe care i-luau in casa pe priopseála, de acolo a esitu Chiru de la biseric'a Pnii, Dumitrache Bondoliu tata reposatului Vladica Calistratu, Unghiu de la Sarindar, Costache Stirbu de la Sf. Ioanu de langa puscarie si Petru Efesiu care mai in urma a ajunsu cantaretii in stran'a din drépt'a la Patriarchia. Acolo au fostu dati la invetitura Anton Pan, Petrache Nanescu, Nicolae Alecsandrescu, Paris, Momuleanu, Marin Serghiescu etc.

Pe Nicolae Alecsandrescu cum l'a auditu Grigorie Ghica l'a luatu in casa; lu-primblá cu densulu nóptea in butea dinainte de-i canta cantece de lume. Când Grigore Ghica s'a facutu Domnul, Nicolae Alecsandrescu a ajunsu cafegi-basia.

Pe Marin Serghiescu l'a luat Alecache Vilara cantaretiu la biserică Neguțietorilor, l'a primblatu cu densulu pe la Petersburg cu regulamentul, dar mai pe urma molipsindu-se de băla patriotismului a fostu arestatu cu Mitică Filipescu, cu Nicolae Balcescu și cu Telegescu, trimis la Ocna, unde s-a spăsat pe calele siete ani, pana când a venit de la scosu revoluția din patru dieci și optu, ca se-i procure dulcile fericiri ale unei proscripții de diece ani. Elu a fostu cunoscutu mai multu sub numele de *Marin Nationalu*. Voda-Cuza lu-iubea, lu-avea adese la masa și-lu mangaierea cu numele de Mosiu Maria.

(Vă urma.)

D i v e r s e .

* **Diua onomastica a Majestății Sale Imperatului și Regelui nostru Francisc Iosif I.** s'a serbatu în Aradu Lună trecuta cu mare solemnitate. În acăstă zi s'a tenu un Te Deum, în biserică catedrală din locu la carele a oficiat Preșantia, parintele episcopu eparchiotu *Ioanu Metianu* asistat de mai multi preotii.

* **La epitropia fondurilor comune dieceselor Aradu și Caransebesiu** nu s'a determinat inca diu'a, în carea se va tine sădintă procsima. Dupa informațiunile ce posedem, se dice, ca se va tine sădintă în dilele din 10 — 15 Noemvre cal. nou. La timpul seu vomu anunciaz terminul indată ce se va conchiamă.

* **Ministrul de finanțe al Ungariei** a prezentat dilele trecute camerei deputatilor bugetul pentru anul 1881. Deficitul va fi de 24,765,382 fl. întrece dăr deficitul anului 1880 cu 463,620 fl. Acestu deficit se va acoperi parte prin imposite, parte prin emisiune de rentă în aur și chartia.

* **Sultanul catra Pap'a.** Sultanul Abdul Hamid a adresat catra Pap'a Leo XIII scrisoarea urmatore: „Inalțiatului, nobilului și iubitului nostru amicu Leo XIII! Am primitu cu placere amicabilă scrisore si presente prețișoare, ce mi le-a tramsu Sanctitatea Vostra prin Monseniorulu Vanutelli, că dovada a amicieei Voastre sincere pentru mine. Precum supusii mei fideli, cari se tienu de religiunea catolică, sunt tractati cu-o dreptate, recunoscuta si de Sanctitatea Vostra, totu asia me ocpuu naturalmente si de binele tuturor supusilor meu, cari si-implinesc datori'a cu fidelitatea indatinata. Multimesc viu Sanctitatii Voastre pentru semtiemintele si sympathia si amicitia sincera ce mi-le esprimati, asia si pentru scrisoarea Vostra si pentru presenturi, si ve rogu lotodata a crede dorintielor, pe cari nu incepu a le nutri pentru gloria si vieti'a Vostra indelungata. Speru, că mi ve-ti dovedi si in viitoriu, ca in trecutu bun'a Vostra amicitia. Abdul Hamid.”

* **Elemente de aritmetică** pentru incepatorii din scăolele primare de P. Dim'a prof. de matem. si de fizica la gimnasiul romanu din Brasovu, este numele unei mici carticele esite de curendu din tipografia Löw Gerula & Comp. de aci. Materialulu, ce contine este acela, ce se preda incepatorilor din anul primu si alu doilea din scăolele primare, adeca calcululu aritmeticu cu numerii 1—10 in anul primu si cu 10—100 in anul alu doilea, Acăstă carticica incontestabil cea mai perfecta si mai metodica din tōte, căte au aperutu pana acum pe acestu teren in

literatur'a romană. Ea resolue pe deplinu soopulu, ce l'a avutu d-lu autoru in vedere: acel'a adeca de a pune pe invetiatorii scăolelor primare in placut'a positiune de a pute iniția pe elevii loru in grău'a sciintia a numerilor intr'unu modu forte usioru, fară de a perde vreodata din vedere cerintele impuse de pedagogia pentru natural'a desvoltare a resonamentului, fora care in asta sciintia ori-ce progresu realu este impossibilu. Metodulu urmatu de d-lu Dim'a in carticic'a s'a este in adevetu astfelii incăt deca d-nii invetiatori voru urma consiliulu, ce li-lu dă in prefacia: de a nu merge mai departe pana ce nu voru fi capetatu deplin'a convingere, că majoritatea scăolilor a intielesu pe deplinu cele propuse, este preste putintia de a nu face pe fragedii copilasi se-si formeze notiunile cele mai esacte atât in privintia numerilor cât si-a diverselor operatiuni de calculu. Spatiulu nepermisiendu-ne a intră in detalii, credem de datori'a noastră a atrage atentinea d-lor invetiatori asupr'a unei mici inovațiunii introduse de d-lu Dim'a in manualulu seu. D-s'a urmandu metodulu germanu, de altcum forte naturalu, scrie la diviziune antaiu divisorulu si pe urma dividendulu. Astfelii scrie pe pag. 3, 1:2=2 ceea-ce trebuie se se cetășca 1 se cuprinde in 2 de 2 ori și 1 se poate luă din 2 de 2 ori și 1 este a dou'a parte din 2 și jumetate din 2. Ni se pare, ca d-lu autoru numai din nebogare de séma a omisul a dă aceste deslusiri si pe acăstă pagina, precum le dă pe tōte cele următoare. In interesulu bine intielesu alu invetimentului popularu, care ne zace forte la anima, amu dori se vedem că mai curendu acestu escelentu manualu in manile tuturor copilasilor de romani ce ambla la scăola. Nu ne indoim unu singuru momentu, că consistoriile noastre diecesane si archidiiecesane, singure responsabile in cele din urma de bunele progrese ale invetimentului popularu, se voru grabi a introduce in tōte scăolele noastre primare manualulu d-lui Dima, indată ce voru capetă cunoscintia despre aparițiunea lui.

G. T.

* **Procesul lui Scavuili** despre carele am in amintit in unulu din numerii trecuti, ca a atentat la pudorea ficei sale, pe carea o a tenu mai multu timpu inchisa, s'a judecatu in 19 Septembrie inaintea juratilor din Braila. Scavuili a fost condamnat la 20 de ani inchisore si la portarea speselor procesuali.

* **Memoria unui papagal**. O dama spaniola cumpera unu micu papagal, lu-dresa si esercita in vorbire si apoi lu-vendu unui capitän de corabie englesu. Papagalul in Englită era tristu. Atât limb'a căt si ómenii erau cu totulu streini pentru elu. Din ce in ce insa incepu a rosti căteva cuvinte englezesci, uita frasale spaniole, si se parea ca-i merge forte bine. Trecu ani si animalulu devenise obiectulu de predilecție si indispensabilu alu familiei capitänului. Cu timpul insa imbatrini, penele-i devenira albe si puterea i-disparu. Nimene nu se putea decide se-se desparta de acăstă pasere, obiectulu atâtior suveniri placute. Papagalul trai multu in acăstă stare de slabitiune, când intr'o zi, capitänulu primi vizit'a unui domnu din Spania. Papagalul care de ani numai audise limb'a spaniola, care i-amintea acele tienuturi placute, unde si-petrecuse tinerti'a sa, si-intinse cu o bucurie nebuna aripele si re-peta iute frasale spaniole, apoi.. cadiu mortu.

Resb.

Anunciu.

Mi-ie libertate a aduce la cunoștinția Preșoratului și onoratului clerc român, precum și Romanilor ortodocși și iubitori de înfrumusețiarea Sanelor Biserici, precum că din cauza impregui rărilor comerciale nefavorabile am redus prețiurile, și de acum înainte lucru și vendu hainele pretești, ornatele și paramintele bisericesc cu 25%, mai cftinu, și anume fiezeu prețiulu pentru croită și cusută la olăta computată;

1. Pentru facerea unei reverendi din josu (sacos) din materie usioră (ieftina). 4 fl. și pentru gombe (bumbi) 1 fl. 50 cr. era de materie fină, apoi lucrulu constă 5 fl. iar gombele 2 fl. 50 cr. v. a.

2. Pentru facerea unei reverendi deasupra (mantos) din materie usioră 5 fl. și pentru gombe 2 fl. v. a. era de e materie fină, constă lucrulu 6 fl. era gombele 3 fl. v. a.

Cu privire la prețiurile ornatelor și paramintelor bisericesc, apoi prețiulu loru e cunoscutu aproape intregului onoratu clerc din diecesele Aradu și Caransebesiu, deoarece în anul 1876 am calatorită prin tienuturile acestea, și acum adaugu numai atâtă că de exemplu unu ornatu intregu ce constă 100 fl. lu-vendu acum numai cu 75 fl. unu stegu ce constă atunci 60 fl. v. a. lu-dau acum cu 25% mai lesne adeca numai cu 45 fl. v. a. etc. etc.

Sciind că în urmarea recoltelor slabă de unu siru de ani, onoratulu clerc dar și insasi comunele bisericesc au decadiută materialminte, m'am rezolvat să reduce prețiurile în modu aretat, ce mi-au fostu numai asia posibilă ca eu insumi croiescu și lucru și în decursu de 30 de ani, de candu esercitezu meseri'a mea mi-am castigatu o rutina excelentă, și ca credu că toti cei ce me voru onora cu comandele loru, cunoscendu-mi soliditatea și frumusețea croiului, de vomu ajunge prin ajutoriulu lui Domnul a vedé ani înbelisugati, acesti Dni singuri me voru rebonifica prin imbierea de prețiuri mai mari.

Sperandu că anunciu meu nu va remană fără resunet, acceptu cu totă onoreea comandele in-

Panciova iu 30 Septembre 1880.

Nicolae Mircoviciu

Croitoru de haine preteșei și de ornate bisericesc.

Publicație

Demetriu Motiu, nascutu în Serbia, comit. Hunedorei a perduto Testimoniulu preparandialu estradat în anul 1871: prin dispusețiunea consistorială dto. 14 (26) Aug. a. c. Nr. 1994 i-să datu Duplicat, era originalulu perduto se dechiară prin acăstă de nimicitu.

Aradu 26 Sept. 1880.

Directiunea Institutului ped-teol.

Concurs.

După prin decisului venerabilului consistoriu aradanu din 4. Septembrie a. c. Nr. 2193. B. s'a concesu alegerea unui capelanu timpuralu pre langa parochulu Iosifu Popoviciu din Soborsinu, carele totodata se fie și invetigatoriu la scolă a două pentru ocuparea acestoru posturi imbinante se scrie concurs pana la 19. Octobre, 1880.

Emolumintele impreunate cu aceste posturi sunt: câte ună a treiă parte din totă venitele și beneficiile parochiei preotului Iosifu Popoviciu. și 4. orgii lemne pentru incalditulu scolii.

Recurintii, dela cari se cere calificare pentru parochiele de a treiă classă vor avea și înaintă recursele loru instruite cu documentele recerute la parentele protopopu Iosifu Belesiu în Totvárad per Soborsinu.

Soborsinu, in 15. Septembrie, 1880.

Comitetulu parochialu.

In contilegere cu: Iosifu Belesiu m. p. protopopu.

Pentru deplinirea definitiva a stațiunilor invetatoresc din protopresbiteratulu Halmagiu.

1. Brusturi cu emoluminte anuale: 200 fl. v. a. 5 orgii de lemne, cuartiru și gradina; diu'a alegerei 28 Septembrie.

2 Magulită cu emoluminte anuale: 200 fl. v. a. 5 orgie de lemne, cuartiru și gradina, diu'a alegerei 29 Septembrie.

Doritorii de a ocupa vre unul din aceste posturi suntu avizati recursele instruite în sensul statutului organicu ale adresă comitetului parochialu respectivu, și ale trimite -subscrisului pana la diu'a alegerei.

In contilegere cu respectivele Comitete parochiale.

Ioanu Groza m. p.

protopopu și inspect. scol.

Pentru vacanța parochia din Comuna Archislu, protopresbiteratulu Beliului.

Emolumintele sunt: dela 100 Nr. câte una măsura de cuciuru sfarmat; pamantu aratoriu de 16 cubule de clasa 1 arat și lucrătă de poporu; și stolele indatinate.

Doritorii de a ocupa această parochia sunt avizati să îndrepte suplicele loru instruite cu documentele necesare Dlui adm. protop. Iosifu Pintia p. u. Holod în Gyanta celu multă pana in diu'a de 5 Octombrie v. cand de odată se va tine și alegerea.

Archislu la 27 Augustu 1880.

Comitetulu parochialu

In contilegere cu mine: Josifu Pintia, adm. protop.

Pentru vacanța statuinvetatorescă din Comuna Chesi'a, protopresbiteratulu Oradii mari, cerculu inspectorulu al Beliului se scrie concursu pe langa urmatorele emoluminte:

a) 84 fl. val. austri. bani gata.

b) 70 fl. val. austri. pentru fenu și paie.

c) 16 cubule de bucate, 1/2 grau, 1/2 cuceruzu
d) Cuartiru liberu cu gradina de 1/2 jugeru si accidentele cantorali dela 350 numere.

Doritorii de a ocupa acesta statiune au de a produce: testimoniu de preparandie, de calificatiune si atestatu despre purtarea morala de pana aci-avendu ale substerne subscrisei inspectiuni scolare p. u. Holod in Gyanta pana in diu'a de 28 Septemvbre cand de odata se va tiené si alegerea.

Chesi'a la 28 Augustu v. 1880.

Comitetulu parochialu

In contilegere cu mine: **Josifu Pintia**, inspectoru cercualu.

La prim'a publicatiune cu terminu de alegere pe 20 iuliu a. c. st. v. pe vacant'a parochia gr. or. de clas'a a III. **Iosasiu**, ppbiteratulu Ienopolei incopciata si cu inventiatoratulu, — ne compariedu nici unu recurinte, cu acésta se escrie de nou concursu cu terminulu de alegere **pe diu'a de 14 Octomvre a. c. st. v.**

a) Venitulu din parochia: 1/4 sessiune pamentu de clas'a prima, biru preotiescu, câte c masura cu curuzu sfarmatu dela 60 case si stolele indatinate.

b) Salariulu inventatorescu: in bani gata 150 fl. v. a. 5 cubule de grau, 5 cubule de cucuruz — 8 orgii de lemn, din care este a se incaldi si scol'a, cortelu liberu in localitatea scólei cu gradina in estensiune de 2 jugere.

Dela recurrenti se poftesce se produca testimoniu despre absolvarea theologiei, de cualificatiune si de moralitate, éra pana la diu'a alegerei se se prezenteze in vr'o Dumineca ori serbatore la st'a biserica pentru de a-si arata desteritatea in cantarile seu cuventarile bisericesci. — Recursele adresate comitetului parochialu, se voru trimite celu multu pana la 6 Octomvre a. c. st. v. Dlui adm. popescu Nicolau Beldea in Borosineu, care e si post'a ultima, cele mai tardiu intrate nu se voru luá in consideratiune.

Iosasiu 5 sep. 1880.

Comitetulu parochialu.

In contilegere cu mine: **Nicolau Beldea**, adm. ppresviter.

La prim'a publicatiune cu terminulu de alegere pe 20 Iuliu a. c. st. v. pe vacant'a parochia gr. or. de clas'a a III. **Finisiu** cu filialulu **Valea-mare**, din protopresbiteratulu Borosineului, necompariedu nici unu recurinte, cu acésta se escrie de nou concursu cu terminulu de alegere **pe 12 Octomvre a. c. st. v.**

Venitulu parochialu.

a) din parochia matre Finisiu: 1/2 sessiune pamentu aratoriu de clas'a a III. birulu preotiescu, dela 72 case cate una masura de cucuruzu sfarmatu, stolele indatinate si cortelu cu gradina in estensiune de $1\frac{1}{2}$ jugeru.

b) din filia Valea-mare venitulu stolariu si birulu preotiescu dela 56 case cate o masura cucuruzu sfarmatu.

Dela recurrenti se poftesce se produca testimoniu de theologie, de cualificatiune, si de moralitate, éra pana la diu'a alegerei se se prezinte in vreo Domineca ori serbatore la st'a biserica pentru a si arata desteritatea in cantari si cuvantari bisericesci. Recursele adresate comitetului parochialu celu multu pana

in 6 octombrie a. c. st. v. se voru trimite parintelui administratoru protopresbiteralu Nicolau Beldea in Borosineu, care e si post'a ultima, — cele mai tardiu intrate nu se voru luá in consideratiune.

Finisiu 5 sept. 1880.

Comitetulu parochialu.

In contilegere cu mine: **Nicolau Beldea** m. p. adm. ppresvit.

In urmarea incuviintiarei V. Consistoriu oradancu de sub Nr. 542. B. a. c. pentru deplinirea parochiei de class'a III. **Rieni** cu filia Sudrigiu in protopresbiteratulu Beiusului, se escrie Concursu; terminulu de alegere se defige **pe 14. octobre v. a. c.**

Emolumantele suntu:

1. dela Rieni a) pamentu parochialu de 15. cubule semenatura, si catu-va pentru fenatie: b. Stolele indetinate; si c) quartiru cu gradina,

2. Dela Filia Sudrigiu: a. pamentu de 5. cubule; b. una bradie de cucuruzu sfarmatu dela casa; si c. Stolele usuate. Numerulu Caselor in ambele Comune 110.

Recurintii voru avea a tramite petitiunile sale in sensulu Stat. organicu si a Regulamentului pentru parochii. pana la terminulu defisptu la subscrisulu in Beiusu.

Data in Beiusu la 6. Sept. 1880.

Comitetulu parochialu.

In contilegere cu **Vasiliu Papp** protopresviteru.

Pentru ocuparea postului de inventatoriu la prima Clase a scoalei nóstre confesionala din **Caransebesiu**, protopresbiteratulu Caransebesului se escrie Concursu pana la **10. octombrie 1880**.

Cu postulu acest'a este legatu unu salariu de 300 fl. pe anu, si jumetate din accidentii.

Doritorii care voescu a recurge la acestu postu, au a si substerne recoursele la presidele comitetului parochialu greco oriental din Caransebesiu pr vediute cu documentele.

- 1) Atestatu de botezu,
 - 2) Testimoniu despre absolvarea preparandie,
 - 3) Testimoniu de cualificatiune,
 - 4) Atestatu despre moralitate,
- Caransebesiu in 7 Septembrie 1880.

Comitetulu parochialu.

In contilegere cu Domn. protop. tract. **Nicolau Andreeviciu**.

Publicare de licitatiune minuenda

Pentru facerea de nou a turnului bisericei rom. gr. or. si acoperirea cu plevu, se escrie concursu de licitatiune minuenda, carease va tiene **in 21 Septembrie. st. v. 1880. la 11 ore. a. m.**

Pretiulu esclamarii este 520 fl. v. a. Doritorii de a intreprinde acésta lucrare sunt avisati a se prezenta la biserica din Secasiiu, protopresbiteratulu Lipovii prooveduti cu vadiulu de 10%, ér preliminariulu si pana atunci se pote vedé la oficiulu parochialu. Secasiiu 6 Septembrie 1880.

Moise Blajescu m. p.
presed. comit. par.

Vincentiu Adamu m. p.
not. comit. par.